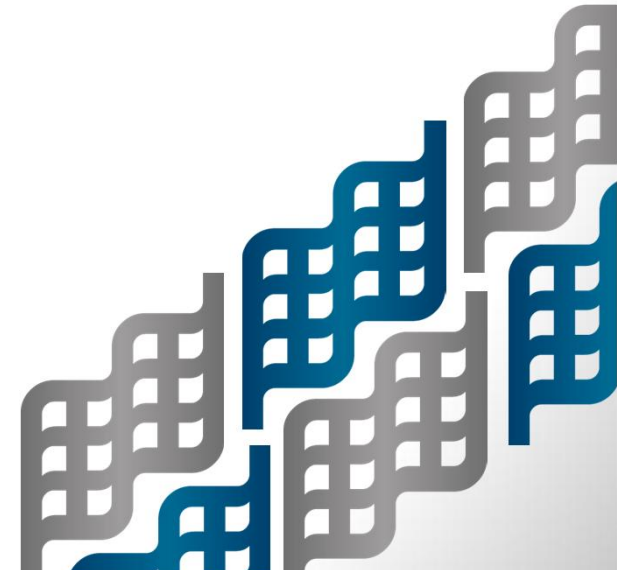

TAMPEREEN KAUPUNKI

Sote-uudistuksen nykytilanne ja uudistuksen mahdolliset vaikutukset Tampereelle ja toimintamallin uudistukselle

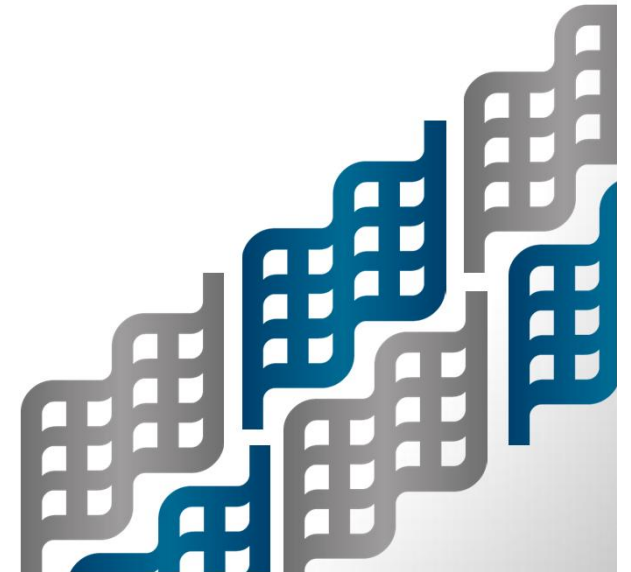
Konsernijohtaja Juha Yli-Rajala
23.3.2015

TAMPEREEN KAUPUNKI

"Savuavan sote-uudistuksen raunioilla"

Miten tässä näin kävi?

Ei tullut suurta kuntauudistusta, jolla sote-palveluiden järjestäminen olisi turvattu.

Ei tullut vastuukuntamalliin perustuvaa palveluiden järjestämistapaa.

Ei tullut viittä sote-aluetta.

Ei tullut edes yksitasoisia sote-kuntayhtymiä...

Sote-uudistuksen lyhyt lähihistoria ^{1/2}

- Kehittämishjelmat: kansallinen terveyshanke (2002), sosiaalialan kehittämishjelma (2003)
 - hoitotakuut, lastensuojelulain uudistaminen, sosiaalihuoltolain uudistaminen, sosiaalipäivystys
- Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämishjelma (2007)
- Paras-hanke (2007-2016)
 - vähintään noin 20 000 asukkaan väestöpohja
 - sosiaali- ja terveydenhuolto yhtenä kokonaisuutena
 - järjestäjien määrä 240:stä noin 140:een
- Vanhasen II hallituksen ohjelma (2007)
 - kansanterveyslain ja erikoissairaanhoidon yhdistäminen terveydenhuoltolaiksi
- Kataisen hallituksen ohjelma (2011)
 - kunta- ja sote-uudistus
- STM:n työryhmät
 - palvelurakennetyöryhmä, raportti 1/2013
 - selvityshenkilötyöryhmä, raportti 3/2013

Sote-uudistuksen lyhyt lähihistoria ^{2/2}

- Hallituksen kehysriihipäätös 2013
- Pääministerin asettama koordinaatioryhmä, 5/2013
- STM:n työryhmä
 - järjestämislain valmisteluryhmä 12/2013
- HE-luonnos lausunnolla 2.1.-13.3.2014
- Hallituksen ja opposition sopimus 23.3.2014, parlamentaarinen valmistelu käynnistyi
- HE-luonnos lausunnolla 18.8.-14.10.2014
- Päätös lain keskeisistä pykälistä ja jatkotoimista 24.11.2014
- Hallituksen esitys eduskunnalle 4.12.2014
- Perustuslakivaliokunnan lausunto hallituksen esityksestä 19.2.2015
- Perustuslakivaliokunnan lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdottamista säädösmuutoksista 5.3.2015
- Pääministeri Stubbin ilmoitus sote-uudistuksen siirtymisestä seuraavalle hallitukselle 5.3.
- STM:n tiedote virkavalmistelun jatkumisesta Perustuslakivaliokunnan esittämien vaihtoehtojen pohjalta 6.3.2015...

Mitä esitetyllä Keskisellä sote-alueella ehdittiin jo tehdä

- Tuottamisvastuualueiden valmistelu ehti käynnistyä kaikkien kolmen maakunnan alueella.
- Projektijohtajat ehdittiin valita niin Pirkanmaalla kuin Kanta-Hämeessä.
- Maakunnalliset ohjausryhmät olivat järjestäytyneet ja aloittaneet työnsä.
- Taustavalmistelutyö sote-alueen perustamiseksi oli hyvässä vauhdissa, valmistelutyö Tampereen, Hämeenlinnan ja Seinäjoen (aluksi myös Lahden) kanssa oli edennyt esitysvaiheeseen projektin käynnistämisestä.

Mitä perustuslaissa lopulta todetaan?

19 § Oikeus sosiaaliturvaan 3 mom.

Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystyöt ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

121 § Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto

Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon.

Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.

Kunnilla on verotusoikeus. Lailla säädetään verovelvollisuuden ja veron määräytymisen perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla. Saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

Valtiosääntöoikeuden näkökulmasta mahdolliset etenemisvaihtoehdot

- Ensimmäisessä lausunnossaan perustuslakivaliokunta katsoi, että vaihtoehtoisia ratkaisumalleja voisivat olla joko yksitasoinen kuntayhtymämalli tai sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien siirtäminen kokonaan pois kuntien vastuulta perustuslain 121 § :n 4 momentissa tarkoitettulle kuntaa suuremmalla hallintoalueella tapahtuvalle itsehallintotasolle.
- Perustuslakivaliokunta ei myöskään pitänyt valtiosäännön näkökulmasta mahdollisena siirtää sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuta valtiolle.
 - Tämä on kuitenkin vaihtoehtoista teoreettisin ja vaatisi myös suurta muutosta kuntien ja valtion suhteisiin ja taloudellisten vastuiden jakoon.

Miten tästä eteenpäin?

- Perustuslakivaliokunnan toisen lausunnon perusteella näyttää vahvasti siltä, että yksitasoinen pakkokuntayhtymäkään ilman suoraa kansanvaalia ei menisi läpi. Valta on yhä liian kaukana kansalaisesta ja kuntien maksurasite liian suuri.
 - Herää kysymys miten ylipäätään nykyiset sairaanhoitopiirit ovat mahdollisia?
- Ovatko muut puolueet keskustan rinnalla valmiita hyväksymään ison askeleen kohti maakuntamallia, suoria vaaleja ja mahdollista maakunnallista verotusoikeutta? Kuinka laajan valmistelun tämä kaikki tarvitsee sotien ohella?
- Jos maakuntamalliskenaario toteutuu, uusi hallinnon taso tulisi todennäköisesti vastaamaan muustakin kuin sotesta. Arvioitavaksi tulevat mm. aluepelastuslaitosten, maakuntien liittojen, Elyjen ja kuntien toisen asteen koulutuksen järjestämiseen liittyvät tehtävät.
- Mikä on kunnan tehtävä tulevaisuudessa, mikäli näin iso kokonaisuus poistuu sen toimivallasta?

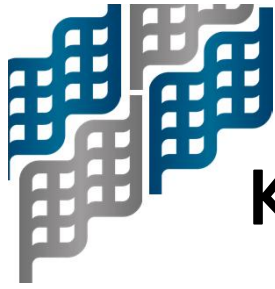
Vai pitäisikö sittenkin...

- Ottaa kunnat mukaan valmisteluun ja arvioida uudistuksen vaikutuksia koko julkisen vallan toiminnan näkökulmasta.
- Huomata, että kysymys ei ole yksin sotesta, vaan huomattavasti laajemmasta kokonaisuudesta, johon kytkeytyvät mm. valtionosuusuudistus, soten tuleva rahoitusmalli, aluehallinnon uudistus, kestävyysvajeeseen vastaaminen ja kuntien hyvinvointitehtävät kokonaisuudessaan.
- Toteuttaa jo lähtökohtaisesti tuleva valmistelu poikkihallinnollisesti ja ministeriörajat ylittäen.
- Nostaa keskiöön myös kestävyysvajeeseen vaikuttaminen ja tämän vuoksi kannustaa kaikilla muutoksilla parempaan vaikuttavuuteen ja kustannusten hallintaan.
- Miettiä onko hallinnon rakenteiden oltava koko Suomessa yhdenmukaiset jos väestöpohja ja erityisolosuhteet kuitenkin poikkeavat eri alueilla toisistaan.
- Muistaa että kunnissa, myös suurimmissa kaupungeissa, toteutuu hallinnon läheisyysperiaate ja oma paikallisyhteisö päättää demokraattisesti asioista sekä allokoii yhteisön varoja eri alojen tarpeisiin.

Mitä integraatiolla tavoitellaan?

- Eniten palveluita käyttävä **10 % asiakkaista muodostaa 74 % kunnan, Kelan ja työterveyshuollon yhteenlasketuista kustannuksista** (Sitra 12.3.2015)
- Tämän väestöosan palveluiden parempi koordinaatio ja ongelmien ennaltaehkäisy on sote-järjestelmän uudistamisessa kaikkein tärkeintä
- Paljon palveluja käyttäville asiakkaille tarvitaan asiakaskohtainen palveluohjaus niin, että heille voidaan tarjota tarpeisiin räätälöityjä, tiiviimmin toisiinsa integroituja sosiaali- ja terveystalvveluita (palveluintegraatio)
- Sote-organisaatioiden yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi (järjestelmäintegraatio) mahdollistaa paremman palveluintegraation erityisesti palvelujen järjestämisessä, ei välttämättä palvelutuotannossa
- Järjestelmäintegraation haasteena on se, miten varmistetaan integraatio sote-organisaation ulkopuolelle jääviin toimijoihin: kunnan muut palvelut, yksityinen palvelutuotanto, yhdistykset
- Nykyinen monikanavainen rahoitusmalli rajoittaa sekä palvelu- että järjestelmäintegraatiota: eniten palveluita käyttävien asiakkaiden näkökulmasta tärkeimpiä olisivat Kelan lääkekorvausten, kuntoutuksen, matkojen ja vammaistukien yhdistäminen yhdeksi rahoituskanavaksi

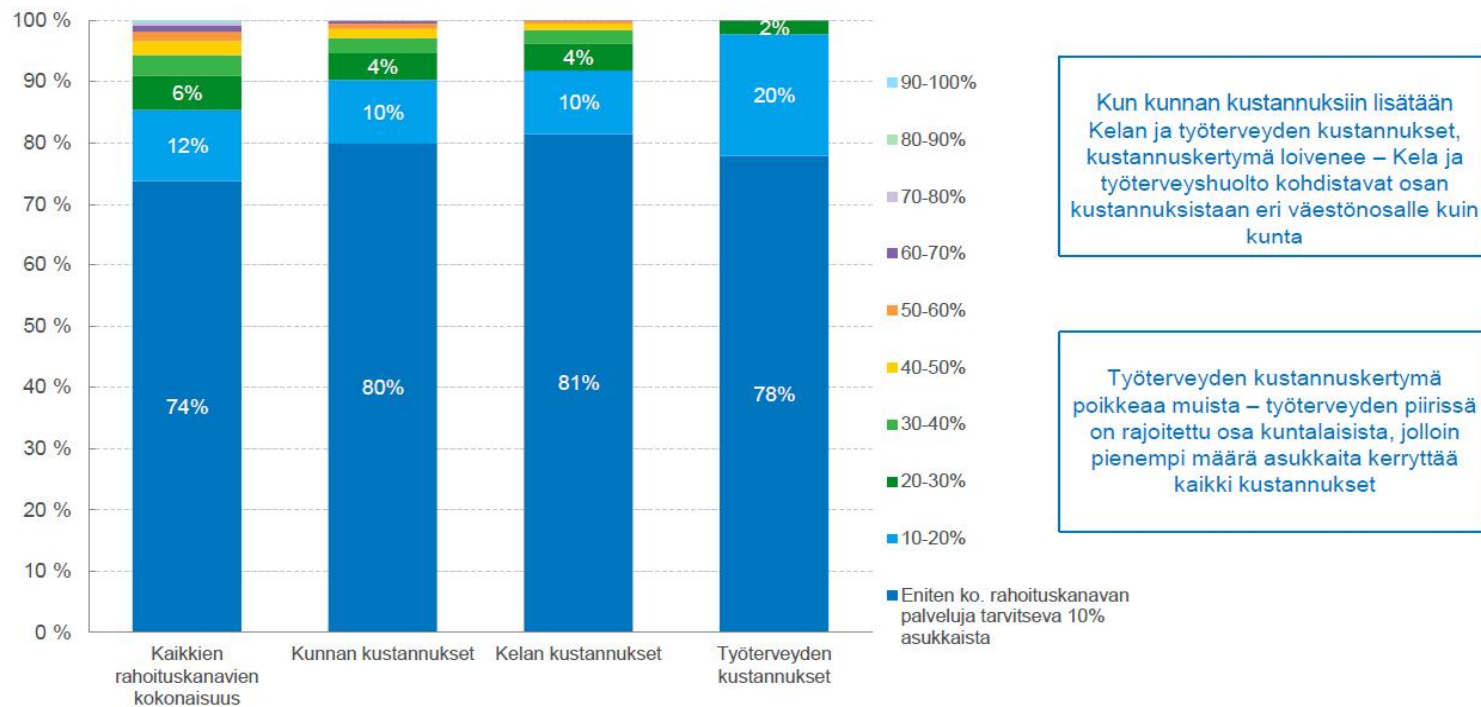
Kalliit asiakkaat

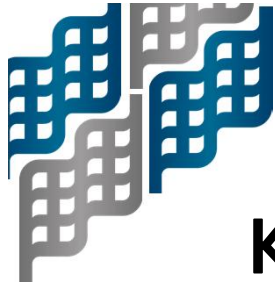
Eniten palveluita tarvitseva 10% asukkaista muodostaa 74% kunnan, Kelan ja työterveyshuollon yhteenlasketuista kustannuksista

Kunnan sote-kustannuksista 80% on eniten kunnan palveluita tarvitsevien asiakkaiden kustannuksia

Asukasryhmien eri rahoituskanavista saaman kustannuksen osuus (%) rahoituskanavan kokonaiskustannuksesta

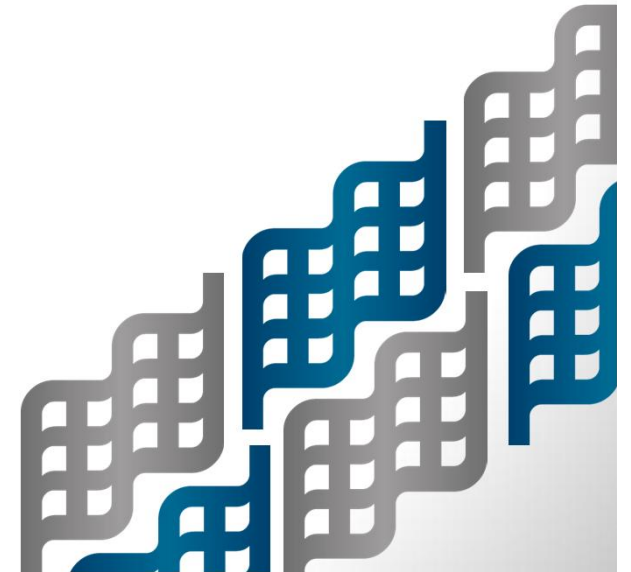
Kävi miten tahansa

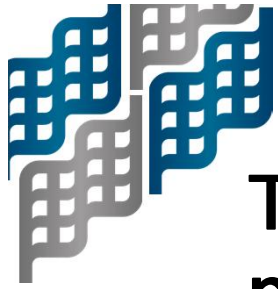
- Läpikäydystä prosessista, niin politiikan kuin virkamiesvalmistelun kannalta, on otettava oppia.
- Lainvalmistelun laadun parantaminen on välttämätöntä.
- Isoissa kansallisissa lainsäädäntöhankkeissa valtiosääntötuntemuksesta ja vaikutusarviointia on vahvistettava, erityisesti lainvalmistelun loppuvaiheen valtiosääntöarvioinnin tulee olla kehittämisen kohteena.
- Nykymekanismeilla, jossa perustuslakivaliokunta antaa lausunnon hallituksen esityksestä, selkeää arviota prosessin kuluessa on hyvin hankala antaa.
- Lähtökohta tulee olla, että esitykset olisivat valtiosäännön näkökulmasta punnittuja ennen kuin ne viedään eduskunnan käsittelyyn.

TAMPEREEN KAUPUNKI

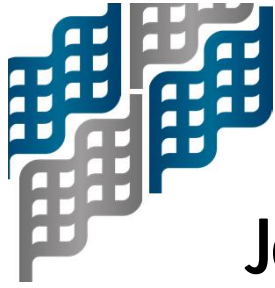
**"Jos ja kun sote nousee tuhkasta
niin mitä tarkoittaa Tampereen
kaupungille?"**

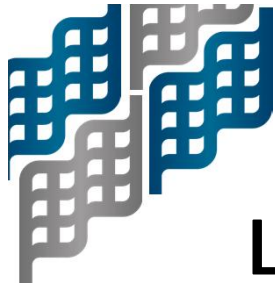
Tuleeko sote-uudistus, milloin ja millaisena?

- Tällä hetkellä tulevalla aikataululla ja esityksen sisällöllä voi ainoastaan spekuloida.
- Tuleva hallitusohjelma lienee ensimmäinen suuntaa ja aikataulua näyttävä virstanpylväs.
- STM:n virkavalmistelu jatkuu sote järjestämisintegraation pohjalta, mikä tarkoittaa koko soten poistumista kunnan järjestämisvastuulta.
- Jos skenaario maakuntamallista suorine vaaleineen, verotusoikeuksineen ja laajoine tehtävänsiirtoineen toteutuu, valmistusta tuskin on odotettavissa ennen kuluvan vuosikymmenen loppua.

Jos koko sote siirtyy niin...

- **Välittömät vaikutukset kohdentuvat kolmen lautakunnan ja kolmen johtokunnan alaiseen toimintaan**
 - Iänala, Tetola ja Ikila vastaavat kaupungin sote-palvelujen järjestämisestä
 - avopalvelut, kotihoito ja asumispalvelut ja sairaala- ja kuntoutuspalvelut sote-palvelujen tuotannosta
- **Suoria ja välillisiä vaikutuksia kohdistuu myös useiden liikelaitosten ja konsernihallinnon eri ryhmien ja yksiköiden toimintaan**
 - Tullinkulman työterveys, Tampereen logistiikka, Tampereen Ateria, Tampereen tilakeskus
 - Tilaajaryhmä, konserniohjaus, hallinto- ja talousryhmä ja konsernipalvelut

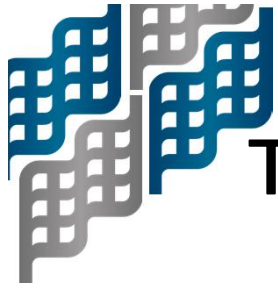
Lukuina koko soten lähtö tarkoittaisi

- Vuoden 2015 alussa Tampereen kaupungin sote-palveluissa työskenteli noin 5 500 henkilöä
 - avopalvelut 2 129, kotihoito ja asumispalvelut 1 770, sairaala- ja kuntoutuspalvelut 1 597
- Vuoden 2015 talousarviossa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut näyttäytyvät seuraavasti:
 - sairaalapalvelut 272,4 milj. euroa
 - kotona asumista tukevat palvelut 121,2 milj. euroa
 - perusterveydenhuollon avopalvelut 79,0 milj. euroa
 - psykososiaalisen tuen palvelut 59,9 milj. euroa
 - sairaala- ja pitkäaikaisen laitoshoidon palvelut 58,3 milj. euroa
 - sosiaalisen tuen palvelut 54,8 milj. euroa
 - vammaispalvelut 54,8 milj. euroa
 - päihde- ja mielenterveyspalvelut 33,5 milj. euroa
 - neuvola- ja terveydenhuollon palvelut 25,4 milj. euroa
 - sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut yhteensä n. 760 milj. euroa

Millaiseksi kunnan rooli hyvinvoinnin rakentajana muuttuu

- Soten lähtiessä hyvinvointipalveluista kaupungille jää:
 - varhaiskasvatus ja esiopetus
 - perusopetus
 - lukio ja ammatillinen koulutus
 - kulttuuri-, vapaa-aika- ja liikuntapalvelut
 - nuorisopalvelut
- Olennaiseksi kysymykseksi nousee, miten sote-palvelut saadaan jatkossa kytkettyä yhteen näiden ja esimerkiksi kunnan asumis- ja työvoimapalveluiden kanssa.

Toimintamallin uudistus ja sote

- Tampere 2017 projektin ohjausryhmä linjasi 9.3.2015, että toimintamallin uudistusta viedään eteenpäin ja keskeiset linjaukset tehdään kesäkuussa 2015.
- Vaikka sote-ratkaisu on auki, voidaan toimintamallin uudistuksen osalta linjata esimerkiksi onko Tampereella jatkossakin pormestarimalli, missä roolissa mahdolliset apulaispormestarit toimivat, onko meillä tilaaja-tuottaja malli käytössä ja miten kehitämme asiakaslähtöisyyttä.
- Esimerkiksi päätökset lautakuntien tehtävistä ja määristä edellyttävät sote-uudistuksen linjausten selkiintymistä
- Toimintamallin uudistuksen kannalta on tarpeen, että sote-uudistus olisi selkeästi linjattu vuoden 2015 aikana.

TAMPEREEN KAUPUNKI

Kiitos mielenkiinnosta!

